

religieuze belevnissen

De golfstroom van de zee weerspiegelde mijn leven

Zonder religieuze beleving geen religie – misschien is ze wel de kern ervan. Toch lees je er maar weinig over. In deze rubriek beantwoorden mensen vragen over wat ze op religieus gebied hebben beleefd. Vandaag: René Stahn.

Koert van der Velde

Wat hebt u beleefd?

„Ik was een jaar of dertien. Ik zat al een maand op mijn kamertje opgesloten, ver weg van de buitenwereld, en ik kreeg maar weinig eten. Ik voelde me eenzaam en verlaten, en ik was heel bedroefd. Mijn moeder was erg gehavend uit de oorlog gekomen en was borderliner. Het lukte haar nauwelijks het hoofd boven water te houden, zonder man, met vijf kinderen en te weinig geld. Er hing thuis een sfeer waarin men-taal en fysiek geweld vanzelfsprekend waren.

Ik herinner me niet meer of ik die ene keer op mijn bed zat of lag, maar wel dat ik me op mezelf terugworpen en machteloos voelde. Ik had geen uitzicht op een afloop en moest huilen. Toen voelde ik me diep wegzakken in een donkere tunnel, tot het niet meer dieper kon. Opeens kwam uit die diepte een soort licht opzetten. Ik kreeg sterk het gevoel thuis te komen, iets wat ik ervoor alleen in de vorm van een verlangen had gekend. Het ontstond zomaar, uitzoek verder en verder, totdat ik me als uit mijn as herrezen voelde. Niet dat de proble-men opeens over waren, helemaal niet. Ik heb er nog lang mee geworsteld, maar vanaf toen wel met vrede en gelijkmoedigheid. Er had zich iets uit de grond van mijn zijn kenbaar gemaakt dat verder altijd bij me is gebleven.”

Wat?

„Iets waarop het denken geen vat heeft. Het was ontstaan zonder dat ik ernaar zocht. Het kwam uit wat ik de 'ongrund' ben gaan noemen. De vraag naar wat dat is, is me altijd blijven vergezellen. Het is de vraag naar wie ik eigenlijk ben. Ik heb me altijd een vrijheidsstrijder gevoeld, zocht naar houvast, maar zag ook altijd het beperkende daarvan. Wie was ik achter het imiteren, het rol-lenspel en het uitproberen? Ik ben gaan mediteren. Als ik op een kussen ga zitten, en het innerlijk onderzoek doe, zie ik dat ik aan de oppervlakte in verwarring kan zijn door de chaotische buitenwereld. Maar daaronder zit altijd een innerlijke ruimte waar het stil is. En

omdat ware ruimte geen bodem kent, spreek ik van 'ongrund'.”

U was vrij en had rust, zegt u. Dus u was gelukkig?

„Niet echt. Ik had een succesvolle zaak voor cd-verhuur opgezet en had het daar vreselijk druk mee. Ik werd meegezogen door het succes van die zaak en kon er niet meer van slapen. Op vakantie in Grieken-land had ik in de zinderende hitte een fantastische wandeling ge-maakt. Heerlijk. Toen ik bij een strand kwam ben ik de zee in ge-rend voor een verkwikkend bad. Maar ik had de zwart-met-rode vlag niet gezien, die waarschuwt dat de zee te gevaarlijk is om te zwem-men. En ik werd zo het water inge-zogen. Ik raakte steeds verder in zee. Ik probeerde om hulp te roe-pen, maar kon het nauwelijks uit mijn strot krijgen. Als in een film trok mijn leven aan me voorbij – mijn dochter, mijn partner, mijn bedrijf. Ik dacht: ik ga dood. Maar opeens waren er geen golven meer en was ik bij het strand. Ik ben gaan zitten bijkomen en reali-seerde me wat er gebeurd was: in zee was precies hetzelfde aan de hand, als in mijn bedrijf gebeurde. Ik werd meegezogen in een stroom die ik niet de baas was. De zee weer-spiegelde mijn leven.”

Toeval of les en taak?

„Dit zijn wel heel erg grote vragen. Ik moet bekennen dat ik me zulke vragen weinig stel. Maar het werkte wel zuiverend en transformerend, dus zo door geredeneerd kom ik toch bij een zich afwikkelen-d karma en een hoger doel terecht. Het gevolg van het bijna verdinken in zee was dat ik na mijn vakantie weer in mijn winkel stond maar er tegelijkertijd ook niet meer stond. Een klant kwam met een klein klankschaaltje aanzetten en die avond speelde ik er tweeënhalfuur op. Ik was intens geraakt. Tien jaar lang had ik dag en nacht voor mijn klanten achter de nieuwste muziek aangerend, en nu had ik genoeg aan het resonerende geluid van dat ene schaal-tje. 's Nachts in bed kwam het geluid terug en het werd almaar sterker. Tot ik ook de zee die me bij-na had verzwolgen erin hoorde doorklinken. Het was beangstigend én van een 'heilige' schoonheid. Sindsdien hoor ik, als ik in medita-tie stil word, een geluid – het geluid van een zwerm vliegen en een ijle toon. Het is het resoneren van mijn innerlijke ruimte. In de stilte hoor ik zo de 'ongrund'. Sindsdien zet ik me met hart en ziel in voor het doorgeven van deze meditatieve manier van luisteren.”

René Stahn (56) is meditatie- en didge-rido-leraar in Gasselternijveen. Hij geeft klankschaalmassage-trainingen en -con-certen.

Bernini Mysterie onder vuur

Van onze redactie religie & filosofie

AMSTERDAM – De wereldpremière is pas op 4 mei in Rome, maar nu al roept de verfilming van Dan Browns boek 'Angels & Demons' ('Het Bernini Mysterie') verontwaardiging op in katholieke kringen. De Amerikaanse Catholic League, die zich in 2006 tweeer stelde tegen de verfilming van Browns' 'De Da Vinci Code' trekt opnieuw ten strijde tegen 'leugens' in film en boek. De

film zou een 'anti-katholieke agen-da' hebben. In de nieuwe film ont-dekt Robert Langdon, hoogleraar re-ligieuze symboliek aan de universi-teit van Harvard (Tom Hanks), het bestaan van de Illuminati, een machtige geheime organisatie die het eeuwenlang heeft opgenomen tegen de rk kerk. Hij volgt een oud spoor van antieke symbolen. **'Angels & Demons' – 'Het Bernini Mys-terie' is vanaf 13/5 in de Nederlandse bioscopen te zien.**

Elena's kruisweg: verraden, verhandeld en vermoord

X Bedrogen

Bruutaal pakt Victors broer haar handtas.

Hij pakt haar paspoort en haar geld, de foto's die haar dierbaar zijn. Zij protesteert.

Hij zegt niets.

In een deuropening

staat een oudere vrouw.

Het zou haar moeder kunnen zijn !

Wie is zij?

Wat doet zij daar?

En waar blijft Victor nou?

De vrouw pakt haar bij de pols, sleurt haar bijna in een kleine flat en smijt haar op een stoel.

De deur gaat dicht.

Ze is moederziel alleen.

De kamer is smerig,

de gordijnen zijn kaal,

er hangt een schamel peertje.

Het meubilair lijkt wel op dat van thuis.

vanuit het halletje hoort ze praten.

De tranen komen;

ze kan ze niet meer tegenhouden

en barst in huilen uit.

Ze zou wel willen vluchten,

wegzwemmen in haar tranen.

De tranen komen;

Pauline Weseman

Het is de hoop op een beter leven.

Die hoop drijft Elena er-toe om mee te gaan met een onbekende man. Victor heet hij. Hij

is aardig, behulpzaam en heeft een auto. Zij is zeventien en heeft niets. Geen werkgever wil haar hebben in het land waar zij woont. Haar moe-der zou terugkomen, bij haar, haar vader en broertjes. Maar dat is nooit gebeurd. Ook haar moeder had hier geen leven, realiseert Elena zich nu.

Maar nu wordt alles anders, denkt Elena. Haar dromen zullen in vervul-ling gaan. Dankzij Victor lonkt een nieuwe toekomst, een ander land, welvaart, een baan, mooie kleren en make-up.

Hoe anders kan het lopen. Een-maal in het Westen, wordt Elena ver-raden, verkocht, verhandeld en ge-dwongen tot prostitutie. Door een vrouw nog wel. Haar jeugdigheid verdwijnt. De wereld waarin ze leeft, bestaat slechts uit angst en duister-nis, afzondering, gesloten ramen, drugs en drank, ruwe handen zonder

gevoel. Ze is gebroken. Tot de dood erop volgt.

Dit is het verhaal van Elena. Het is de realiteit voor duizenden vrouwen en meisjes uit wat voor land dan ook. Zonder naam.

Dit verhaal wordt nu eens niet ver-teld in een nieuwsbericht op pagina zoveel in een krant, niet in een nieuwsbrief van een hulporganisa-tie, maar via de kunst. De lijdensweg die Elena aflegt, is vervat in vijftien momenten, dezelfde fasen die Jezus doorliep van zijn terdoodveroorde-ling tot aan het kruis, zijn dood. In de rooms-katholieke traditie zijn deze momenten benoemd als kruisweg-staties, momenten om bij stil te staan. Naar het Latijnse 'statio' dat 'stilstaan' betekent.

Jezus' kruisweg is anno 2009 de kruisweg van Elena. Alleen nu ge-schilderd met acrylverf op aquarel-papier, door de Rotterdamse kunst-nares Mieke Borgdorff. Voorzien van teksten die vrij vertaald zijn door de Stichting Religieuzen Tegen Vrou-wenhandel (SRTV) naar het Engelse 'Lillana's story' van Theresa Helm.

„In een wereld waar de markt de prijs van koffie en van mensen be-paalt, hebben wij een opdracht”, ver-telt het gebed op de eerste bladzijde van het bijbehorende boekje 'Elena, een bezinning op mensenhandel'. En die is: solidariteit betuigen aan

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

De lijdensweg die Jezus aflegde naar het kruis raakt soms ons eigen levenspad. Zoals bij de 17-jarige Elena. Ook zij werd verraden, mishandeld en vermoord. Mieke Borgdorff schilderde haar leven in vijftien kruiswegstaties.

deVerdieping | religie&filosofie

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw vrijdag 6 maart 2009

Trouw